

Eduskunnan Sivistysvaliokunnalle

Valtioneuvoston selvitys: EU, Tutkimus, Komission tiedonanto uudesta eurooppalaisesta tutkimusalueesta

E 149/2020 vp

Unifi yhtyy Suomen kantaan: Komission ehdottamat eurooppalaisen tutkimusalueen vahvistamisen painopisteet ovat oikeansuuntaisia. Toiminnan keskeisenä painotuksena tulee olla tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatu ja vaikuttavuus. Euroopan kilpailukyvyn kannalta on tärkeää, että Eurooppa on houkutteleva paikka tutkimus- ja innovaatiotoiminnalle siten, että se tarjoaa hyvät toimintaedellytykset sekä julkisille että yksityisille toimijoille.

Tavoite jatkaa maailmanluokan tutkimusinfrastruktuurien kehittämistä Euroopassa on kannatettava. Infrastruktuurien kehitystyön on linkityttävä digitaalisten resurssien ja tutkimuspalvelujen saatavuuden helpottamiseen, muun muassa European Open Science Cloudin (EOSC) kautta. Digitaalisessa siirtymässä yliopistojen ja korkeakoulujen rooli on merkittävä. Suomalaisten korkeakoulujen yhteinen Digivisio 2030 on tästä maailmanlaajuisestikin poikkeuksellisen hieno esimerkki.

Unifi kannustaa siihen, että Suomen kannassa tuodaan rohkeasti esille Suomen vahvuudet sekä näkökulma uuden eurooppalaisen tutkimusalueen tavoitteiden toteuttamiseksi. Suomi on tutkimuksen ja koulutuksen mallimaa – myös eurooppalaisessa kontekstissa. Yhtenä esimerkkinä (Digivisio 2030:n lisäksi) voidaan tuoda esiin TKI-tiekartta.

On erittäin tärkeää, että Suomessa kansalliset politiikkasuunnitelmat ja toimet (erityisesti Koulutuspoliittinen selonteko ja TKI-tiekartan toteutus) ovat yhteensopivia eurooppalaisten toimien kanssa. Ambitiotaso tulee asettaa korkealle. Unifi katsoo, että Suomessa TKI-tiekartan toteuttamisen linkittyminen ERA:n tavoitteisiin on keskeistä. Tämä varmistaa osaltaan suomalaisten tutkijoiden täysipainoisen osallistumisen EU-ohjelmiin sekä eurooppalaisen rahoituksen täysipainoisen hyödyntämisen Suomessa.

Investointeja ja kannusteita tutkimukseen ja innovointiin tarvitaan niin EU:n kuin kansallisella tasolla. Unifi katsoo, että Suomen tulee korostaa kannassaan tutkimuksen merkittävää roolia. Innovaatioiden lähtökohtana on tutkijalähtöinen uteliaisuustutkimus. Investointi sekä tutkijalähtöiseen että tehtävälähtöiseen tutkimukseen on tärkeää.

Suomessa yliopistokoulutus perustuu tutkimukseen. Unifi katsookin, että Suomen ja suomalaisten yliopistojen näkökulmasta ERA:n ja EEA:n (European Education Area) välinen synergia on tärkeää, ja ERA:n ja EEA:n kehittämistä tulisikin käsitellä vahvemmin yhdessä. Tämä näkyy esimerkiksi eurooppalaisten yliopistoverkostojen kehittämisessä jatkossa. Yliopistoverkostojen tulevat olemaan keskeisessä roolissa komission huippuosaamisaloitteessa. ERA:n hallinnon tulisi mahdollistaa vuoropuhelu ja synergiat eurooppalaisen koulutusalueen kanssa. Yliopistoilla pitäisi olla keskeinen rooli tässä työssä,

koska yliopistoissa yhdistyy ainutlaatuisella tavalla tutkimus, innovaatiotoiminta sekä koulutus.

Kannanotossa ei ole käsitelty eikä otettu kantaa ERA:n laajentamishjelmaan. On perusteltua, että huippuosaamista kehitetään koko Euroopan tasolla. Suomen olisi kuitenkin tuotava vahvemmin esiin se, miten nämä toimet hyödyttävät Suomea. Lisäksi ajatus huippuosaamisen kehittämistä pitäisi olla horisontaalinen koko Euroopassa: alueiden sekä eri sektoreiden (yliopisto – yritys) välillä, ei vain yksittäisten jäsenmaiden välillä.

ERA:n toteutumisessa keskeistä on akateeminen vapaus. Unifi katsoo, että yksi keino tähän on tuoda esiin vastuullisen tutkimuksen arvioinnin periaatteita. Suomen kehikko vastuullisesta tutkijanarvioinnista (Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt. Vastuullisen tutkijanarvioinnin kansallinen suositus. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta. Helsinki, 2020) muodostaa hyvän esimerkin, ja voisi toimia myös EU-tasolla oivana mallina vastuullisista rekrytoinneista sekä tutkijaan kohdistuvista arvioinneista. Linkki dokumentin englanninkieliseen käännökseen:

<https://avointiede.fi/sites/default/files/2020-03/responsible-evaluation.pdf>

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Puheenjohtaja

Keijo Hämäläinen

Toiminnanjohtaja

Tanja Risikko